

‘Ik ga mijn etsyleven veranderen’

Een aantal van de ruim 280 prenten van *Takkenhoogte*. FOTO'S: BENNO SLIJKHUIS

Bijna tien jaar geleden kreeg graficus Han van Hagen (80) een ‘opblazing’, zoals hij het noemt. Op een expositie met het werk van graficus Hercules Segers (1589 - circa 1640) werd hij zo getroffen dat hij wist: ‘Dit gaat mijn etsyleven veranderen,’

TEKST GITTE BRUGMAN

Han van Hagen zit in het restaurant van Museum Belvédère in Heerenveen. Door de glazen deuren naar de west-vleugel is zijn werk te zien. Een wand vol met tientallen prenten van Takkenhoogte, het natuurgebied in Drenthe waar hij middenin woont. Op elke prent staat steeds hetzelfde bosje vlieren, maar elke afdruk is anders.

Het idee voor deze langlopende serie kreeg hij toen hij in 2016 een expositie over Hercules Segers zag in het Rijksmuseum en het Rembrandthuis in Amsterdam. „Ik zag allemaal etsen van gelijke grootte met dezelfde voorstelling, maar allemaal in een andere kleur. Segers schilderde in zijn prenten, een soort zónde voor grafici.”

Van Hagen werd hier enorm door getroffen. „Omdat hij op zijn manier een sfeer wist te treffen, een sfeer die overkomt op de kijker. Op mij in elk geval.”

Hij omschrijft dit overweldigende gevoel als een ‘opblazing’. Hij wil de prenten in het echt zien, zonder glas ervoor. Vijf keer reist hij naar de studiezaal van het Rijksmuseum. „Daar kun je ze aanraken, omkeren. Zelfs zonder witte handschoentjes.” Hij blijft gefascineerd. Sterker nog; „In een *split second* wist ik al, ik ga mijn etsyleven veranderen. Het deed alles op z’n grondvesten trillen.”

Segers maakte verschillende series, met steeds één afbeelding als onderwerp. Van één serie zijn 22 afdrucken overgebleven. „In totaal waren het er ooit misschien wel vijftig”, denkt Van Hagen. Gezien het verschil in kleuren kon hij zich voorstellen dat Segers meer pogingen tot variatie heeft gedaan. Hij gaat zelf aan de slag.

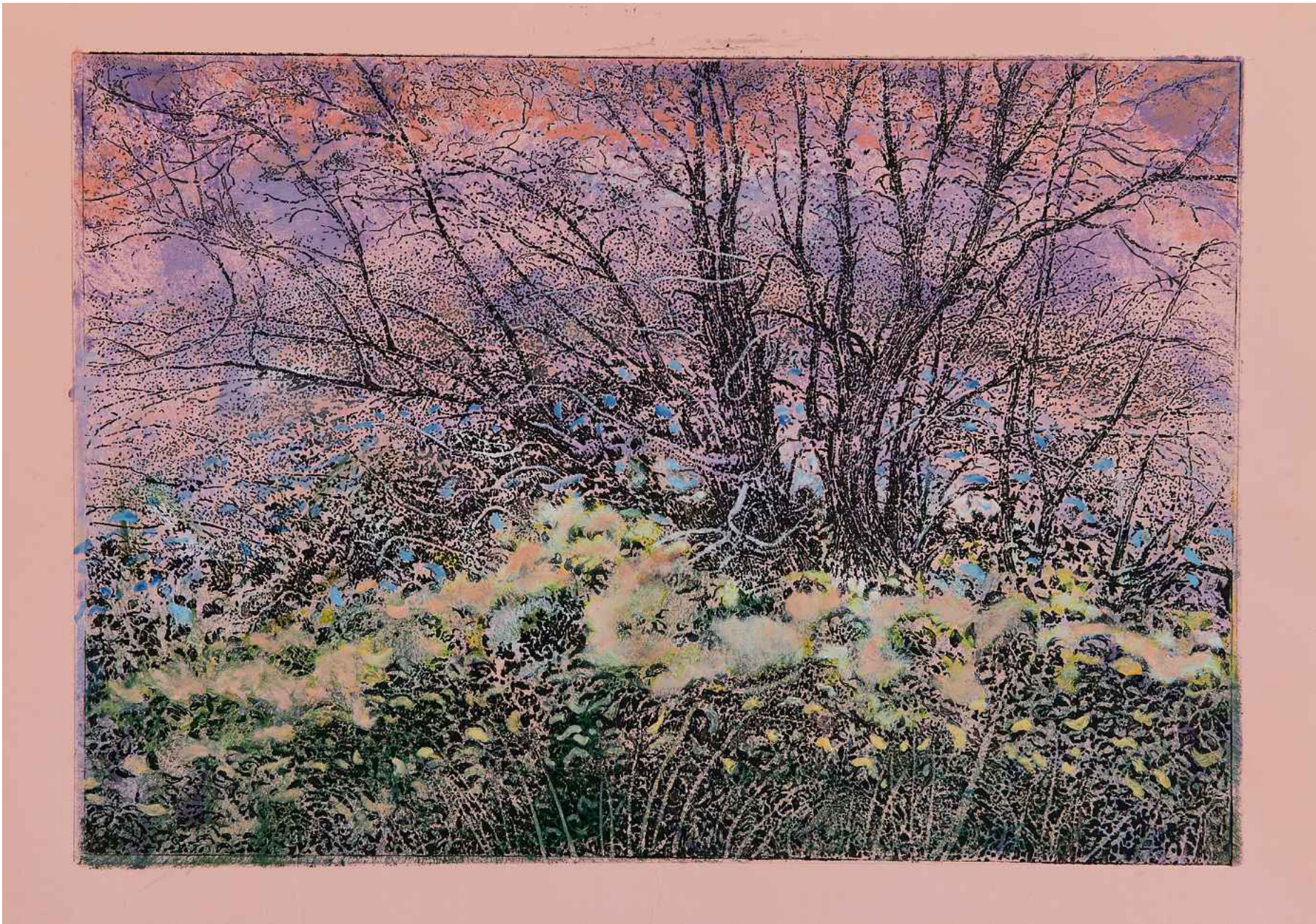
LANDSCHAPPEN EN DIEREN

Van Hagen is van begin jaren 90 tot dan toe toegewijd etser van landschappen en dieren. In zwartwit. In het begin van zijn project heeft hij er plezier in de kleuren van Segers te benaderen. „Ik was al snel de vijftig genaderd. Maar ik had niet het gevoel dat ik was waar ik wilde zijn.” Hij gaat door. „Het moment van werken en je humeur bepalen waar je naartoe gaat. Ik hoefde niets te forceren. Ik ben er zelf volkomen door verrast.”

Van Hagen vraagt zich af of anderen iets soortgelijks hebben ondernomen. Hij praat hierover met Huigen Leeftang, conservator van het Rijksprentenkabinet en initiatiefnemer van de Segers-tentoonstelling. „Die viel hier helemaal voor en zei: ‘Je moet doorgaan.’” In de catalogus bij dezelfde tentoonstelling schreef Ad Stijman over de techniek van Segers. „Hij vroeg mij: ‘Mislukt er wel eens een?’ Maar nee, nooit. Elke ‘fout’ los je op tot het goed is.”

Van Theo en Frans Laurentius krijgt hij oud papier. „Uit de periode 1720-1900. Daar heb ik veel van gebruikt.” Kees Bitterschenkt hem Japans papier – *hodomura* – van veertig jaar oud. „Van uitstekende kwaliteit.” Hij print op linnen en op leer lijkend papier uit 1840 bedoeld als behang. Gebruikt suikerwater, thee en koffie voor bijzondere effecten. Bewerkt papier van tevoren met olieverf of vult de voorstelling later in. En soms keert hij een nog natte prent om, en drukt die op een nieuw vel papier of paneel. Een contrastdruk die dus het vlierbosje in spiegelbeeld laat zien.

Van Hagen bezoekt collega-kunstenaars, museumdirecteuren, conservatoren en schrijvers en legt hen steeds twintig tot dertig prenten van zijn *Takkenhoogte* voor. Hij vraagt hen er één te kiezen en uit te leggen waarom ze door deze prent worden getroffen. Schrijver Arnon Grunberg kiest wat hij noemt ‘een wilde droom’, omdat die past bij de dingen waar-

Han van Hagen maakt bijna 300 unieke prenten, geïnspireerd door een zestiende-eeuwse graficus

mee hij op dat moment bezig is in zijn eigen werk. Schilder Henk Helmantel heeft een voorkeur voor een bedeesde versie in een ‘warme, maar niet branderige toon’.

Harry Tupan, directeur van het Drents Museum in Assen, valt voor een ‘smoezelige afdruk’ met vlekkerige randen die lijken aangetast door vocht. Zijn commentaar: ‘Wat blijkt? Van Hagen heeft de prent in de grond begraven en Moeder Aarde, als personificatie van de natuur, haar werk laten doen. Om de ets later, als een archeoloog, weer op te graven.’

PAPIER VOCHTEN

Dichter Ria Westerhuis woont in De Wijk, in het Reestdal waar Takkenhoogte onderdeel vanuit maakt, en schrijft het gedicht *Bron van bitterheid* bij een grijs-witte variant. Een prent in lichte okertinten doet schrijver Gerbrand Bakker denken aan zijn vader en een droge sloot. Bezoekers aan de expositie worden uitgenodigd hun eigen keuze maken en hun herinnering of verhaal aan Van Hagen te sturen. Hij heeft al meer dan veertig reacties ontvangen. „Van korte berichten tot heel mooie verhalen”, zegt hij.

Het begraven van papier, het onderdompelen van vellen of het kleuren van linnen... Het zijn allemaal verschillende technieken en bewerkingen die Van

Han van Hagen (in blauwe jas) geeft in het museum uitleg bij zijn prenten.

Lunchlezing

Han van Hagen geeft 7 april een lunchlezing over het landschap in het algemeen, het werk van Hercules Segers en het project *Takkenhoogte*. In het museumrestaurant van Belvédère staat zijn eigen Krause-pers, waarop hij een demonstratie zal geven. Op hetzelfde type pers maakte Jan Mankes (1889–1920) zijn afdrukken. Van Hagen zal tijdens de matinee-bijeenkomst een afdruk maken van een van de originele etsplaten van Jan Mankes (10.30–14 uur, incl. lunch, 40 euro – 35 euro voor Vrienden van Museum Belvédère).

Hagen uitprobeert. En hij is nog niet klaar. „Er staan nog steeds dingen op mijn lijstje die ik wil doen. Zoals het papier vochten in terpentijn in plaats van water. Wat gebeurt er als ik zand ga meedrukken? En wat ik zeker ga doen is de etsplaat begraven, om hem over een paar maand weer op te graven en er dan weer prenten mee te maken. Ja, dit is wel een beetje een levenswerk aan het worden”, geeft hij toe.

Al zijn prenten tot nu toe, uitleg en bespiegelingen, het commentaar van anderen en de keuzes van de kunstdoeners heeft Van Hagen gebundeld in een kunstboek. Het is te koop in de winkel van Museum Belvédère. Maar als hij voor de journalist een exemplaar wil pakken, blijkt de stapel verdwenen. Directeur Han Steenbruggen kijkt op Van Hagens verzoek of er ‘achter’ nog boeken liggen. Maar ook daar is niets meer. Zestig exemplaren zijn in sneltreinvaart verkocht. „Ik haal wel nieuwe”, biedt Van Hagen aan, en weg is hij. Naar uitgeverij Noordboek in Gorredijk, en niet voor de laatste keer.

Han van Hagen – *Takkenhoogte*
Museum Belvédère
Oranje Nassaulaan 12, Heerenveen
tot en met 22 juni
• museumbelvedere.nl